

Døren til indflydelse

”Demokrati, medbestemmelse og indflydelse har med magt at gøre. Den, der har medbestemmelse og indflydelse, har også magt til at påvirke udviklingen.”

Fra Ungdom og magt

Nordisk Ministerråd

oprettedes i 1971 som samarbejdsorgan mellem de nordiske landes regeringer. Ministerrådet fremsætter forslag til Nordisk Råds sessioner, videresender rådets henstillinger, rapporterer til Nordisk Råd om resultaterne af samarbejdet samt leder arbejdet inden for de forskellige sektorer. Statsministrene har et overordnet ansvar for samarbejdet, som i øvrigt koordineres af samarbejdsministrene og det nordiske samarbejdsudvalg. Ministerrådet mødes i forskellige sammensætninger, afhængigt af hvilke spørgsmål der skal behandles.

Nordisk Råd

dannedes i 1952 som et samarbejdsorgan mellem de parlamentariske forsamlinger og regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige. I 1955 tilsluttede Finland sig. Færøernes, Grønlands og Ålands delegationer indgår i hhv. Danmarks og Finlands delegationer. Rådet består af 87 valgte medlemmer (parlamentarikere). Nordisk Råd er initiativtager og har rådgivende, kontrollerende og igangsættende opgaver inden for det nordiske samarbejde. Organerne i Nordisk Råd er plenarforsamlingen, præsidiet og udvalgene.

ANP 2004: 769

© Nordisk Ministerråd, København 2004

ISBN 92-893-1064-2

Tryk: Akaprint as, Århus 2004

Design: Marina Wiking/Satsa Samhällsinformation

Tekstbearbejdning: Carina Roxström/Satsa Samhällsinformation

Foto: Johanna Hanno

Oplag: 1 100

Trykt på miljøvenligt papir, der opfylder kravene i den nordiske miljøsvanemærkning.

Yderligere publikationer fra Nordisk Råd og Ministerråd finder man på:
www.norden.org/publikationer

Nordisk Ministerråd
Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0200
Telefax (+45) 3396 0202
www.norden.org

Nordisk Råd
Store Strandstræde 18
DK-1255 København K
Telefon (+45) 3396 0400
Telefax (+45) 3311 1870

Udvikling af demokratiet

Alle de nordiske lande har i dag en national målsætning om, at de unge medborgere skal have en større indflydelse. Ikke kun i spørgsmål, som specifikt angår unge, men også mere generelt.

Ungdomspolitik går på tværs af alle samfundsspørgsmål. Unge menneskers indflydelse og medbestemmelse er vigtig. Både med det formål at forbedre deres livsvilkår og for at udvikle demokratiet.

Med udgangspunkt i den nationale vision skal de unges indflydelse virkeliggøres på lokalt niveau. Hvilke erfaringer kan man gøre brug af for at opnå et godt resultat?

Hidtil har der ikke eksisteret nogen samlet evaluering eller vejledning. Trods betydelige indsatser for at samle statistiske oplysninger og foretage evalueringer har det vist sig vanskeligt at måle nogen direkte virkning af forskellige projekter på området. Der findes beskrivelser af kommuner, der har etableret ungdomsråd, men næppe studier, der har undersøgt, på hvilken måde de unge har påvirket politikken. Ligeledes er det sparsomt med analyser, der kan fortælle os noget om, hvorvidt de unges muligheder for at opnå medbestemmelse og indflydelse påvirker deres fortsatte politiske engagement.

I efteråret 2003 kontaktede Elisabeth Edfast-Ljungberg forskere og myndigheder i alle de nordiske lande for at indsamle evalueringer og rapporter på området. Det er det materiale, der hovedsageligt ligger til grund for såvel rapporten *Døren til indflydelse – en undersøgelse af unges indflydelse i Norden*, samt for denne rapport.

Vi kan her med udgangspunkt i forskning, statslige undersøgelser og evalueringer af lokale projekter finde frem til de forhindringer og de muligheder, der eksisterer, for at unge kan øve indflydelse og medbestemmelse inden for de formelle strukturer.

I den følgende indledning beskrives de nødvendige elementer, der skal til, for at bane vej for ungdomsindflydelse, og der gives eksempler på, hvordan forskellige ungdomspolitiske strategier har været afprøvet i de nordiske lande. Nogle af tingene er velkendte, men tåler gentagelse. Andre håber vi, kan give inspiration og bane vejen for alle, der gerne vil vide mere, om hvad det er, der betyder noget for en vellykket indsats.

For en vellykket ungdomspolitik

Der er visse forudsætninger, som er afgørende for de unges mulighed for at få indflydelse. Den første er, at politikerne og embedsværket forstår, hvad der menes med ungdomsindflydelse, og hvilket formål den skal tjene i den lokale politik. Uden viden om, hvorfor projektet bliver sat i værk, bliver budskabet uklart og målene vanskelige at sætte.

I mange kommuner mangler der et sådant tydeligt sigte. Der etableres flere forskellige fora med mere eller mindre uklare intentioner. Ofte understreges både betydningen af de unges indflydelse på og de unges opdragelse til det politiske system. Det resulterer normalt i en kompliceret måde at forholde sig til ungdomsgruppen på. Dels betragter man ungdommen som et fremtidshåb med styrke og energi og nytænkning, der kan berige og udvikle det politiske system, dels skal der opdrages på de unge, så de kan passes ind i det herskende system.

Hvis hovedformålet med de unges indflydelse er, at de skal lære det politiske system at kende, er der fare for, at den kraft og fornyelse, man håber på, går tabt. For de unge betyder det, at deres muligheder for at skaffe sig indflydelse bliver gemt bag en lukket dør. Uopnåelig for alle, der ikke har lært den politiske kode, som allerede er fastlagt af de voksne.

Medbestemmelse er et spørgsmål om magt

Virkelig medbestemmelse er vigtig for alle mennesker uanset alder. Det er først, når ens egne idéer og synspunkter virkelig har betydning for det politiske indhold, at interessen og engagementet kan opretholdes. Det gælder ikke mindst for de unge.

”Hvad er det meningsfyldte ved at gøre en indsats, hvis der ikke er nogen, der interesserer sig for resultatet? Hvorfor tale om medbestemmelse og muligheden for at påvirke, hvis der ikke er nogen, der tager en alvorligt? Den største trussel mod idéen om ungdomsvalgte er, at de besluttende forsamlinger eller embedsfolk bag dem ikke tør eller vil give slip på en del af deres magt. Det er farligt at tale om medbestemmelse og demokrati, hvis resultatet viser sig at være den rene kulisser. Skindemokrati vil næppe føre til det ønskede resultat”.

Fra rapporten Ungt greb om samfundsspørgsmålene

For at de unge skal nå frem til fuld medbestemmelse, må de, der har magten, dele den med andre, når det drejer sig om at bestemme, hvilke spørgsmål der er de vigtige. Det sker i dag sine steder, men sjældent med

en klar bevidsthed. De unges medbestemmelse bliver ofte forvandlet til et rent alibi, når de voksne træffer de mere overordnede beslutninger. Resultatet er, at de unge og den ressource, det var meningen, de skulle tilføre, bliver usynlig. Muligheden for at øve indflydelse bliver til en glasdør. De unge kan kigge ind, men må blive udenfor.

Ungdomsspørgsmål berører mange områder

Det er vigtigt, at ungdomspolitikken kommer til at omfatte alle sektorer. Ungdomspolitikken berører mange forskellige politiske områder – ikke blot dem, som de voksne anser for at være ungdomsspørgsmål.

Hvis de unge altid bliver henvist til de politiske områder, der traditionelt opfattes som ungdomsspørgsmål – fx skole, kultur og fritid – opnår de aldrig nogen indflydelse på hele den politiske sfære. Hvis de unge altid betragtes som en særlig gruppe med visse specielle interesser, er der fare for, at de bliver både udelukket og marginaliseret.

Hvis omgivelserne har en forestilling om, at de unge kun vil eller kun kan øve indflydelse i visse spørgsmål, kan de unge måske opfatte sig selv som personer med begrænsede muligheder og begynde at handle derefter.

Kontinuitet giver stabilitet

Det er vigtigt, at hele den kommunale forvaltning støtter det ungdomspolitiske arbejde og forsikrer sig om, at målsætningen virkelig bliver gennemført i de praktiske aktiviteter. Alt for tit gennemføres aktiviteterne for de unge i projektform. Det medfører manglende kontinuitet, især hvis projektet ikke bliver brugt for alvor af politikerne og embedsværket. Uanset om de unge kommer og går – ikke mindst på grund af generationsskiftene – og uanset de forandringer, der finder sted i organisationen, så må ansvaret for ungdomspolitikken holdes levende og være godt forankret i kommunen.

Ungdomspolitiske handlingsplaner er værdifulde som arbejdsredskaber for samtlige aktører. Både for således at tydeliggøre formålet med projektet og som støtte i forbindelse med en evaluering. Handlingsplanen fungerer bedst, hvis den udarbejdes i dialog med de unge og bruges som et aktivt dokument. Den skal revideres hyppigt. De foranstaltninger, som ikke længere er lige så højt prioriteret, som da planen blev formuleret, skal skæres bort.

Støtten fra de voksne er afgørende

Det kan ikke understreges stærkt nok, at vejen ind i magtens korridorer kræver både kort og kompas. Forsynet med disse hjælpemidler kan de unge komme et godt stykke ad vejen. Men forhindringerne er alligevel ikke ryddet af vejen, hvis der ikke er nogen, der ved, hvordan kortet skal læses, eller i hvilken retning kompasnålen peger.

Derfor har de unge brug for kontinuerlig støtte fra de voksne. Ellers er der risiko for, at døren til indflydelse bliver til en svingdør. Den åbnes, men er lige så hurtigt drejet en omgang og sender de unge ud igen med et

forstærket billede af, at politik er noget meningsløst og uinteressant. Når de unge får hjælp og støtte, og når deres meninger bliver taget helt og fuldt alvorligt på alle områder, står døren åben. Så er der mulighed for, at unge mennesker kan tage skridtet indenfor. Det er først på det tidspunkt, at de unges medbestemmelse og indflydelse bliver en ressource, som bidrager til at udvikle demokratiet.

Hensigt og formål skal formuleres

- Hvad vil vi opnå med vores ungdomspolitik?
- Hvordan ser vi på de unges indflydelse?
- Hvilke områder skal inddrages? Hvilke områder skal de unge være med til at træffe beslutninger/afgive synspunkter om?

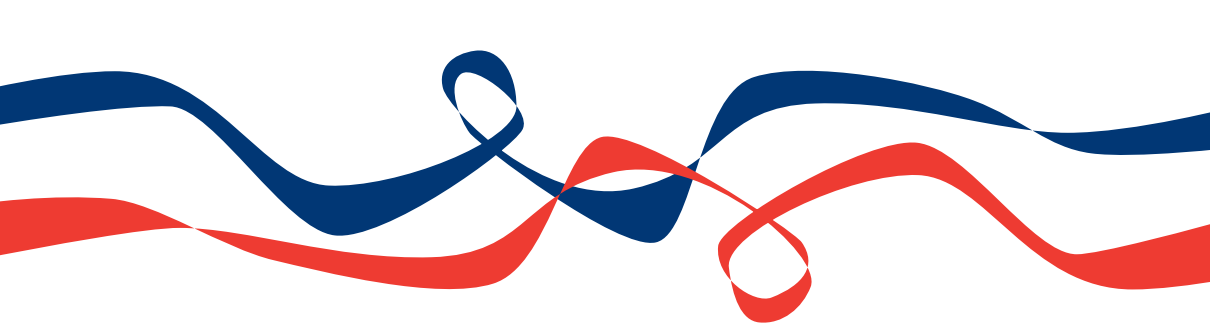
Gør hensigten tydelig for

- de unge. På en sådan måde at både mulighederne og begrænsningerne i den kommunale beslutningsproces er tydelige.
- de folkevalgte. Således at de bliver bevidste om, hvilken rolle de vil se de unge i.
- embedsværket. Således at det kan gennemføre de politiske beslutninger og være en støtte for de unge.

Til diskussion

- Hvor meget magt er vi villige til at afgive?
- Hvordan finder vi ud af, hvad de unge i vores kommune synes er vigtigt?
- Hvem i kommunen er ansvarlig for ungdomspolitikken?
- Hvem er ansvarlig for en evaluering af ungdomspolitikken?

Norge

Børn og unges muligheder for at få indflydelse har igennem mange år været et vigtigt spørgsmål i Norge. Allerede i 1981 blev der udpeget en børneombudsmand, den første i verden, til at følge børns og unges opvækstvilkår og at sikre, at norsk ret og forvaltningspraksis følger FN's Børnekonvention. Børns og unges ret til at blive hørt og deres ret til gradvis selvbestemmelse er en del af norsk lovgivning.

På nationalt plan har de centrale myndigheder gennem flere år medvirket til at styrke børns og unges opvækstvilkår. Blandt andet gennem støtte til et omfattende forsøgs- og reformarbejde og ved at udvikle nye muligheder og tjenester.

En almindelig betegnelse for de indflydelsesorganer for børn og unge, der findes på lokalt plan, er Børne- og ungdomsråd, og de findes i 340 af Norges 434 kommuner.

En oversigt viser, at der er store forskelle mellem kommunernes arbejde, både når det gælder kommissorium, muligheder for medbestemmelse, aktivitetsområder, graden af indflydelse, samarbejdsmuligheder og resultater.

Nogle kommuner har lagt mindre vægt på indflydelse og mere på uddannelse til demokrati. Andre kommuner er overbevist om, at børn og unge skal have ægte indflydelse og skal kunne se konkrete resultater af deres forslag, både på kort og på langt sigt.

I Norge har to principper for arbejdet vist sig at være vigtige:

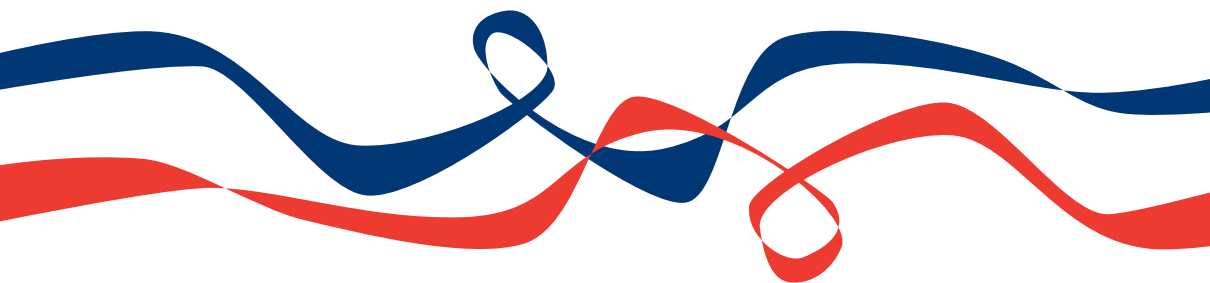
- En systematisk indsats med årlig opfølgning med henblik på at videreudvikle arbejdet.
- En forsikring om, at alle aldersgrupper får mulighed for at være med.

Det har desuden vist sig, at de kommuner, som udvikler deres egen form for medbestemmelse for børn og unge, har de bedste muligheder for at få succes med arbejdet. Det gælder specielt de kommuner, hvor børn og unge får stillet egne midler til rådighed og har magt til at træffe visse beslutninger.

En fremtidig udfordring for den norske ungdomspolitik er at få børns og unges medbestemmelse og indflydelse så fast forankret i den kommunale virksomhed, at de indgår som en naturlig del af det almindelige arbejde.

Eksempler

- ☐ På vores daginstitution fører vi hvert år en struktureret samtale med de femårige, hvor hvert enkelt barn får mulighed for at fremføre synspunkter om sin hverdag. Det er noget, både børn og personale sætter stor pris på. Interviewerne danner derefter udgangspunkt for kommunens politik på daginstitutionsområdet.
- ☐ Vores ungdomsråd har truffet aftale med lokalavisen om en fast ungdomsspalte og regelmæssige ungdomssider. Når de bliver bragt,

omdeles avisen gratis til eleverne i kommunens skoler. Ungdomsrådet har også fået sendetid stillet til rådighed i lokalradioen, så det kan informere om sit arbejde.

- ❑ Børne- og ungdomsrådet hos os plejer at ansætte en person med koordinerende funktion til forskellige projekter. Ansættelsen varierer fra deltid til heltid. Der findes et hæfte med råd og vejledning til støtte for arbejdet.
- ❑ Vores kommune afholder hvert år møder, hvor repræsentanter fra elevrådene fremlægger deres behov for politikerne. Eleverne skal begrunde, hvorfor noget er vigtigt, gøre rede for omkostningerne og planlægge deres egen indsats. Mens de unge holder pause, træffer politikerne beslutning om, hvad der kan gennemføres, og hvor mange penge der skal bevilges. Midlerne overføres hurtigt til de respektive elevråd med krav om slutrapportering.

I et forskningsperspektiv

Marit Skimmel, der er statsvidenskabsforsker kortlagde i 2000 Norges børne- og ungdomsråd med henblik på at undersøge deres rolle i det lokale demokrati. Undersøgelsen, som dækker 182 kommuner med børne- og ungdomsråd, viser, at det er den kommunale forvaltning og ikke de unge selv, der har taget initiativet til oprettelsen af et flertal af rådene – det vil sige iscenesættelse oppefra af voksne og ikke som en reaktion på de unges behov.

Politikernes og forvaltningernes motiv til at oprette ungdomsråd har som regel været et ønske om at skaffe sig information fra børn og unge som brugergruppe. Et næsten lige så hyppigt optrædende motiv er ønsket om at bidrage til de unges deltagelse i det politiske liv og at formidle en opdragelse til demokrati.

Mange kommuner mente, at børne- og ungdomsrådene kunne bidrage til at mindske de unges fraflytning. Ved at børn og unge får ret til at være med til at påvirke deres nærmiljø, reduceres deres iver efter at flytte fra hjembyen.

Til diskussion

- Styres aktiviteterne i børne- og ungdomsrådet i vores kommune af de voksnes forventninger til de unges behov? Hvordan kan dette i givet fald ændres?
- Vil vores kommune skabe bedre plads til, at de unge selv kan få lov at sætte deres dagsorden? På hvilken måde kan vi i givet fald gøre dette?
- Hvordan ser vi i vores kommune på betydningen af, at små børn har indflydelse?

Danmark

Særlige organer for ungdomsindflydelse er ikke et nyt fænomen i Danmark. Allerede i 1980'erne oprettedes en række ungdomsråd – ofte på politikernes initiativ. Mange af rådene fik ingen selvstændig kompetence, lidt eller ingen økonomisk/administrativ støtte og blev efterhånden afviklet.

I 1990 tog unge medborgere selv initiativet til nye råd. Ungdommen havde et behov for at fremstå som en gruppe med særlige behov og krævede retten til medbestemmelse som en protest mod de langsommelige beslutningsveje. Det betød en vending af udviklingen for ungdomsrådene i Danmark. En undersøgelse af dansk ungdomspolitik fra 2001 viser, at en fjerdel af Danmarks kommuner har en samlet ungdomspolitik, og at yderligere 21 % arbejder med en sådan. Godt og vel halvdelen af kommunerne satser på et særskilt organ for unges indflydelse. Her er ungdoms(by)rådene det almindeligste. Mere end en tredjedel har mulighed for at tilkendegive synspunkter om kommunale spørgsmål, som berører de unge. I visse tilfælde har rådene også en formaliseret forslags- og initiativret til kommunens nævn eller til kommunalbestyrelsen.

Danmark har en lang tradition for at inddrage ungdomsorganisationerne som formelle høringsparter i forbindelse med lovgivning. Specielt Dansk Ungdoms Fællesråd, DUF, der er repræsenteret i forskellige udvalg for bl.a. uddannelsesspørgsmål, menneskerettigheder, forbrugerspørgsmål og gennemførelse af Børnekonventionen.

Eksempler

- ☐ I vores kommune har vi arbejdet med en ungdomsprofil og en politisk hvidbog. Ungdomsprofilen blev udviklet ved hjælp af en spørgeskemaundersøgelse blandt samtlige unge mellem 14 og 25 i kommunen. Samtidig blev der nedsat en arbejdsgruppe med repræsentanter for børne- og ungdomsforvaltningen og kultur- og fritidsforvaltningen. På en temadag fik kommunens folkevalgte oplysninger om spørgeskemaundersøgelsens resultater. Derefter kunne de træffe beslutning om deres ungdomspolitik.
- ☐ Adskillige møder mellem politikere og unge dannede grundlag for ungdomssekretariatet i vores kommune. Samtlige forslag, der kom frem under møderne, blev præsenteret i et katalog og blev behandlet af en arbejdsgruppe. Gruppen fremsatte forslag om rammerne for en ungdomspolitik med målsætninger, indsatsområder og handlingsplaner. Forslagene gik videre til samtlige politiske udvalg, og der blev holdt en ny temadag med de kommunale embedsfolk. Efter to offentlige møder blev forslagene revideret. Med udgangspunkt heri traf kommunen beslutning om sin tværsektorale ungdomspolitik.
- ☐ Ved et årligt tilbagevendende kulturarrangement i vores kommune deltager flere hundrede unge med maling, dans og musik. Arrangementet har selvstændigt budget og kræver en høj grad af planlægning. Det er

unge fra ungdomsrådet og andre ungdomsgrupper, der tager sig af alt arbejdet. Alle er med hele vejen igennem fra idé til gennemførelse og høster erfaringer både med at samarbejde og med at træffe beslutninger i fællesskab.

I et forskningsperspektiv

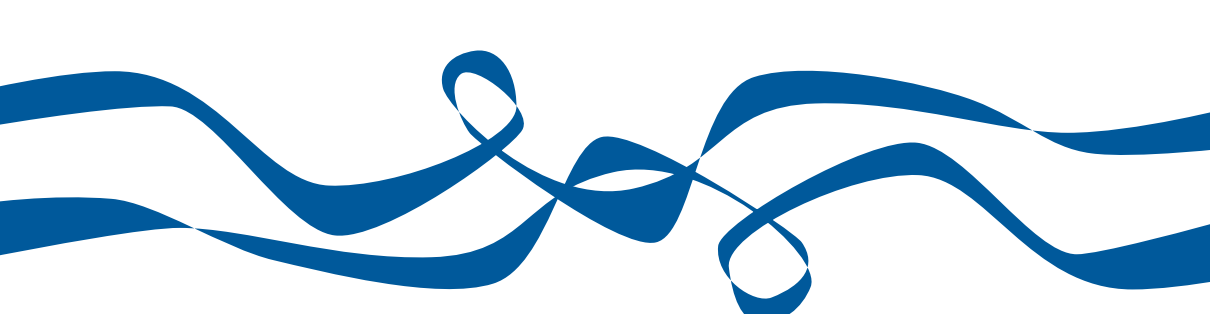
Forskerne Jimmie Gade Nielsen og Gitte Klintegaard har samlet et antal succesfaktorer for lokal dansk ungdomspolitik:

- Udformningen af ungdomspolitikken bør betragtes som en udviklingsproces, der kan tage et par år og i visse tilfælde strække sig over endnu længere tid. I den periode bør arbejdet justeres og revideres løbende.
- En kontinuerlig dialog mellem de unge og kommunens ansatte og politikere bør indarbejdes i planerne allerede ved processens begyndelse. De unge skal have mulighed for at diskutere, hvilke forventninger de har om udformningen af kommunens ungdomspolitik. Samtlige beslutninger i arbejdets forløb skal formidles og tydeliggøres, så alle klart føler sig inddraget i processen.
- Når ungdomspolitikken er formuleret, er det vigtigt, at den kommunale forvaltning støtter den og sikrer sig, at politikken målsætninger gennemføres i praksis.

Jimmie Gade Nielsen og Gitte Klintgaard belyser ligeledes de problemer, der kan opstå, når kommunen ansætter unge til at lede et ungdomsprojekt. De unge kommer ofte i klemme mellem de forskellige opgaver på den ene side at varetage de unges interesser, på den anden at fungere som administratorer for kommunen.

Til diskussion

- Udviklingsprocesser tager tid. Hvor lang tid sætter vi i vores kommune af til den proces? Hvordan griber vi det an?
- På hvilken måde fremmer vi dialogen mellem de unge og de voksne?
- Den kommunale beslutningsproces er ofte langsommelig, og de unge er ofte ivrige efter at komme i gang. Hvordan forener vi disse to omstændigheder?

Finland

Ungdomspolitikken i Finland er reguleret af en lov om ungdomsarbejde fra 1995. Loven sigter mod at forbedre de unges livsvilkår og støtte medborgeraktiviteter blandt unge. Foruden ungdomsarbejdsloven findes der nationale og lokale målsætninger med det formål at øge alle borgeres indflydelse. Dette gælder også unge menneskers.

Ungdomsarbejdet er ligesom det at træffe beslutning om metoder og foranstaltninger til forbedring af unges livsvilkår kommunernes ansvarsområde. Ungdomsvæsenet er blevet placeret som en del af fritids-, kultur- eller uddannelsesudvalgene. Det betyder, at der er blevet færre ungdomsudvalg, og at antallet af folkevalgte med særlig kompetence inden for ungdomsspørgsmål er faldet. Det faktum, at ungdomsspørgsmål ofte har en lavere status end fx idrætsspørgsmål, bidrager også til, at ungdomsarbejdet er gledet i baggrunden.

”Det centrale problem, når det gælder ungdomspolitik i kommunerne, er den manglende prestige. Til trods for at det drejer sig om at passe på kommunens vigtigste ressource – de fremtidige beboere i kommunen – behandles spørgsmål, der angår de unge, ringe sammenlignet med mange andre områder.”

Fra rapporten Det kommunale ungdomsarbejde i 2000-tallet

For at stimulere de unges interesse i medbestemmelse og i at skaffe sig erfaring som samfundsborgere er der blevet etableret mange lokale projekter. Ungdomssekretariater og andre tilsvarende aktivitetsformer har stor betydning. Det gælder også elevrådet i skolerne. Ved at deltage i det arbejde og træffe beslutninger menes de unge at få en naturlig indlæring i samfundsforhold. Skolerne har også bidraget til, at viden om nærdemokratiet bliver spredt som følge af, at der findes modeller for det i skolearbejdet. Undervisningsministeriet har sammen med Alliansi, den nationale paraplyorganisation for Finlands ungdomsorganisationer, satset på demokrati via Internettet. Projektet giver unge mulighed for at påvirke deres egen livssituation og kan anvendes i skoler og ungdomsgårde.

Eksempler

- ☐ I vores kommune arrangerer vi seminarer, hvor de folkevalgte og de ansatte sammen med unge diskuterer, hvilke muligheder unge har i udflytningskommuner. Der er blevet oprettet ungdomssekretariater, og de unge har ret til at deltage i ungdomssekretariatsmøder og i ungdoms- og idrætsudvalgsmøderne.
- ☐ I vores ungdomssekretariat arbejder de unge i projektgrupper med forskellige spørgsmål, såsom kollektiv trafik, uddannelse, fritid, data-teknik og byplanlægning.
- ☐ I vores kommune har vi offentlighed i forvaltningen – dage hvor børn og unge kan aflægge besøg på rådhuset og møde de personer, som har

ansvaret for de forskellige aktiviteter. På den måde får de unge viden om, hvordan forvaltningen fungerer.

I et forskningsperspektiv

I en evaluering af ungdomsarbejdet i Finland understreges det, at de unges deltagelse i de demokratiske beslutninger er et vigtigt socialiseringsmål.

”At få de unge til at tage del i beslutninger, der vedrører deres egen gruppe, er et af de vigtigste mål for samfundsmæssig opdragelse.”

Fra rapporten Det kommunale ungdomsarbejde i 2000-tallet

Rapporten konstaterer, at når ungdomsarbejdet i kommunerne er bedst, indebærer det gode forudsætninger for at forbedre de unges livsvilkår og tilrettelægge godt ungdomsarbejde. Udgangspunktet for at føre god ungdomspolitik er, at man har viden om de unges reelle livsvilkår og kan udvikle dem. Desuden skal man både i forberedelserne og beslutningstagningen udnytte sin ekspertise på tværs af forvaltningsgrænserne.

Kommunernes Landsforening i Finland understreger i en anden rapport betydningen af en tværsektoral ungdomspolitik.

”Realiseringen af idéer og problemløsninger kræver godt samarbejde mellem flere forskellige forvaltninger. De unges behov opstår ikke sektor for sektor, og de kan heller ikke dækkes inden for rammerne af den gamle sektoradministration.”

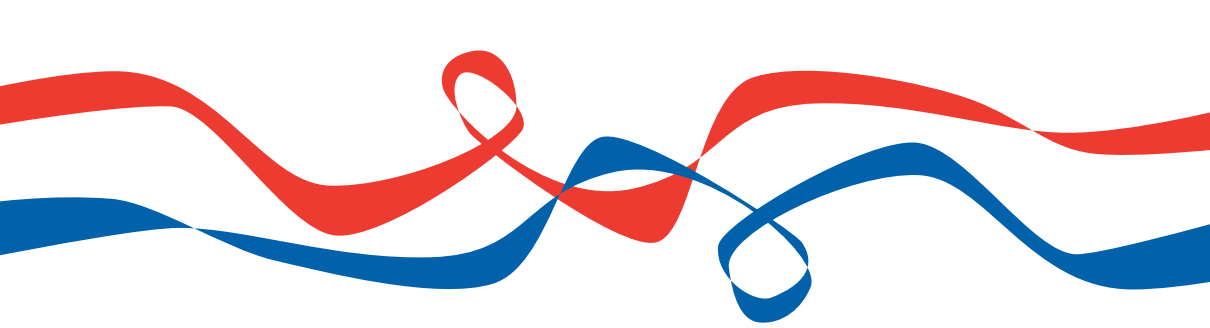
Fra rapporten Ungt greb om samfundsspørgsmålene

Mange steder eksisterer der den opfattelse, at når der er grundlæggende enighed om betydningen af, at unge tager del i det lokale demokrati, så spiller det ikke så stor en rolle, hvor initiativet kommer fra. I de fleste finske kommuner er initiativet kommet fra kommunalbestyrelserne og i de fleste tilfælde fra unge medlemmer af disse.

Fra forskerside understreges betydningen af, at de unge har deres eget budget at styre og en ordentlig støtte fra deres forældres side, fra det etablerede embedsværk, foreninger, byråd, lærere, elevråd og ungdomsorganisationer. Det fremhæves desuden som en væsentlig succesfaktor, at medierne interesserer sig for arbejdet.

Til diskussion

- Hvorfor er det vigtigt, hvor initiativet til at unge skal have indflydelse kommer?
- På hvilken måde kan medierne bidrage til at fremme de unges indflydelse på lokalt niveau?

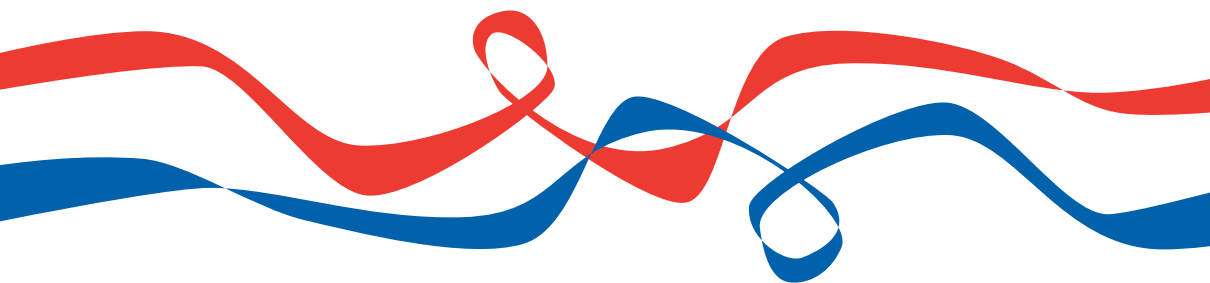
Island

I Island findes der ikke noget, der svarer til de øvrige nordiske landes strategidokument for en sektoroverskridende ungdomspolitik på nationalt plan. Dermed være ikke sagt at Island ikke arbejder med ungdomspolitik og ungdomsindflydelse. Betydningen af, at alle har indflydelse over deres eget liv og derfor er ansvarlige for deres måde at leve på i samfundet, er en grundlæggende forudsætning, når demokrati og de unge diskuteres. Valgretsaldern er 18 år, men medbestemmelse i samfundet tilstræbes tidligere.

Den første islandske børneombudsmand udpegedes i 1995 og udnævnes af Islands statsminister for en femårsperiode ad gangen. Ombudsmanden skal arbejde for at forbedre børns vilkår og varetage deres interesser, rettigheder og behov. Det sker ved at gøre opmærksom på misforhold og fremsætte forbedringsforslag til gavn for børn. Ombudsmandens arbejde retter sig mod de statslige såvel som de kommunale myndigheder, enkeltpersoner og foreninger.

Island har et statsligt ungdomsråd med fem medlemmer. Medlemmerne udpeges af Kommunernes Landsforening, og landets ungdomsorganisationer. Det sker på et møde, hvor alle landets ungdomsorganisationer er samlet for at vælge deres repræsentanter blandt de opstillede. Formanden og viceformanden, som har stor erfaring med arbejdet inden for ungdomsorganisationer, udpeges direkte af ministeren. Mandatperioden er på to år. Med det formål at øge de unges medbestemmelse og indflydelse er blandt andet Reykjaviks ungdomsråd blevet oprettet. De overordnede mål er at uddanne og opøve unge mennesker i de demokratiske metoder. Efter et år modtager ungdomsrådets medlemmer et diplom, der viser, at de har erhvervet denne viden. Målsætningen er at sætte skarpere fokus på de unge og på spørgsmål, som betyder noget for de unge. Arbejdet er baseret på FN's Børnekonvention, men henter også inspiration i EU's Hvidbog fra 2001. Fra Reykjaviks ungdomsråd nomineres der personer til et sekretariat, der derefter bistår de lokale ungdomsråd i hvert af Reykjaviks otte distrikter.

Deltagerne i de lokale ungdomsråd rekrutteres fra skolernes elevråd i de respektive distrikter. Sekretariatet for Reykjaviks ungdomsråd medvirker til at formulere rammerne for, hvad distriktsungdomsrådet skal beskæftige sig med i det kommende år. Sekretariatet tager ikke initiativ til specifikke sager, men hjælper med at starte diskussionen i distriktsrådene. I første omgang drejer det sig om at gøre rådene bevidst om deres rolle og muligheder. Rådsmedlemmerne formulerer problemstillingerne og træffer beslutninger med sekretariatet som mentor. Hvert enkelt distriktsungdomsråd har en funktionsperiode på et år, der begynder om efteråret. Hvert distriktsråd nominerer to kandidater til Reykjaviks ungdomsråd. Systemet med ungdomsråd og distriktsungdomsråd har fungeret siden 2001 og har udviklet sig siden da. De spørgsmål, som de lokale ungdomsråd har taget op, bliver ført videre via Reykjaviks ungdomsråd til de berørte beslutningstagere.

Flere steder har man desuden arrangeret konferencer og workshops, hvor man diskuterer de unges situation i Island.

For at give rådets arbejde en højere profil har deltagerne skrevet artikler, som lokalpressen har offentliggjort. Projektet Medier som succesfaktor har været vellykket, ikke mindst fordi det har gjort Reykjaviks beslutningstagere bevidst om de unges evner og behov. En af deltagerne i Reykjavik siger om sin deltagelse, at det bedste ved rådet er, at unge mennesker får ting til at ske og samtidigt har det sjovt.

Til diskussion:

- ☐ Hvor vigtigt er det at formalisere ungdomspolitikken?
- ☐ Har de lokale ungdomsråd brug for en tilsvarende organisation på nationalt plan?

Sverige

Frem til for nogle få årtier siden var svensk ungdomspolitik begrænset til skole, fritid og foreningsliv. I de senere år er udviklingen gået fra en sektoropdelt til en tværsektoral ungdomspolitik.

Selv synet på de unge er forandret – fra at blive betragtet som passive objekter for andres foranstaltninger til at blive opfattet som aktive deltagere med indflydelse over deres egen tilværelse. En medvirkende årsag til denne udvikling var FN's Verdensungdomsår 1985. Året efter udpegedes Sveriges første ungdomsminister. Et antal ungdomspolitiske lovforslag har desuden været retningsgivende for den svenske ungdomspolitik.

I 2004 fremlagde regeringen det seneste ungdomspolitiske lovforslag *Magten til at bestemme – ret til velfærd*. I den fremsættes der forslag om to nye overordnede mål for den nationale ungdomspolitik:

- Ungdommen skal have reel adgang til velfærd.
- Ungdommen skal have reel adgang til magt.

Forslaget indeholder også en ny model for dokumentation af resultater. De overordnede mål skal følges op og dokumenteres inden for de følgende fem tværsektorale hovedområder: Læring og personlig udvikling, sundhed og risikoudsættelse, indflydelse og repræsentation, egen forsørgelse samt kultur og fritid.

På lokalt plan har der siden midten af 1980'erne i Sverige eksisteret særlige organer for medbestemmelse og indflydelse. Der findes under mange forskellige former og betegnelser. Et hyppigt fællesnavn er ungdomsråd. En anden almindelig form for dialog mellem de unge og de folkevalgte er ungdomsparlamentar eller ungdomsting. Det er møder, som arrangeres regelmæssigt over en eller to dage, hvor de unge har mulighed for at fremlægge det, de ser som de vigtige spørgsmål.

En yderligere form for dialog er åbne fora eller rådslagninger. De bliver holdt uden den regelmæssighed som gælder for ungdomsparlamentar og ungdomsting. Der føres en diskussion mellem de unge, og de folkevalgte er tilhørere eller mellem de unge og de folkevalgte.

Mange kommuner har ansat embedsfolk som ungdomsansvarlige eller ungdomslodser. Opgaven går ud på at støtte de unges initiativ og fungere som talsmand. Nogle kommuner gennemfører konsekvensanalyser. Det indebærer, at kommunen finder ud af, om og hvordan den førte politik har taget hensyn til de unges behov og synspunkter.

I mange kommuner findes der en form for ungdomspolitisk handlingsprogram, hvor man formulerer målsætninger for den ungdomspolitik, kommunen har til hensigt at føre. Handlingsprogrammerne kan fungere både som styringsinstrumenter for kommunens aktiviteter og kan være til støtte for de unge. Hyppigt deltager de unge aktivt i planlægningen.

Eksempler

- I vores kommune har vi ungdomsforum, hvor elever fra alle gymnasieskoler deltager. De unge får mulighed for at tage spørgsmål op, som er vigtige for dem. Forumet holdes hvert år, og spørgsmålene bliver stillet til et panel af folkevalgte. Dialogen mellem de unge, de berørte embedsfolk og de folkevalgte foregår direkte. Derefter udgør de behandlede spørgsmål hovedopgaverne for en samarbejdsgruppe bestående af folkevalgte, embedsfolk, politi, elevrådsrepræsentanter og ungdomsrådsrepræsentanter.
- Ungdomsrådet i vores kommune er placeret direkte under kommunalbestyrelsen, hvilket indebærer, at ungdomsspørgsmålene får en central betydning. I de politiske retningslinjer understreges børne- og ungdomsperspektivet. For hver mandatperiode formulerer det politiske flertal et overordnet styringsdokument for hele kommunen. Hvert år gennemfører alle nævn og udvalg en opfølgning med det formål at dokumentere, hvorledes man har arbejdet med spørgsmålene.
- I vores kommune afholdes der hvert år en børnehøring og et ungdomsforum, hvor børn og unge har mulighed for at diskutere deres problemer med de folkevalgte. Udvalgene skal have en aktivitetsplan med en beskrivelse af, hvorledes man tilgodeser børns og unges indflydelse. Der skal opmuntres til, at de lokale skoler har en skolebestyrelse, hvor elever, personale og forældre er repræsenteret. Ungdomsarbejdsløshed skal bekæmpes og opførelsen af ungdomsboliger skal prioriteres højt. Kommunens internationale kontakter for unge skal udvikles. Tjeklisten skal benyttes, når de respektive udvalg træffer beslutninger og skal hvert år evalueres af politikere, embedsfolk, børn og unge.

I et forskningsperspektiv

For at de unge skal kunne få indflydelse og reel magt har sociologen Adrienne Sörbom understreget en række succesfaktorer:

- Hvis de unge skal have reel magt, skal de sidde med i de besluttende organer.
- Politikerne må gøre sig klart, hvor meget magt de er villige til at dele med andre.
- Ungdomspolitikken handler ikke blot om indflydelse. Velfærd og indflydelse hænger sammen.

Adrienne Sörbom understreger betydningen af, at beslutningstagerne har et ekspliciteret og tydeligt sigte med de unges indflydelse. Uden et sådant er der risiko for, at de unge begynder at nære mistro til politikerne.

Hun understreger desuden, at det må stå klart, på hvilke områder forumet skal have indflydelse, inden arbejdet går i gang. Hvis det drejer sig om ungdomsspørgsmål i form af aktiviteter for de unge, om brugerindflydelse, eller drejer det sig om de unges ret til som medborgere at udtale sig

i alle spørgsmål? Hvis rollerne bliver blandet sammen, er det problematisk for såvel politikere som embedsfolk, men allermest for de unge selv.

De samme konklusioner har Elisabeth Edfast-Ljungberg draget i sin kortlægning af ungdomsråd i de svenske kommuner.

Til diskussion

- Hvilket forum for indflydelse ønsker vi i vores kommune?
- Hvordan hænger indflydelse og magt sammen? Hvordan ser det ud i vores kommune?
- På hvilken måde hænger sundhed og risikoudsættelse sammen med ungdommens indflydelse? Hvordan ser det ud i vores kommune?

Idéer til yderligere læsning

Barne- og familiedepartementet (2003) Mer innflytelse til barn og ungdom. Oslo.

Dansk Ungdomsfællesråd (2001) Undersøgelse af kommunernes ungdomspolitik januar 2001. København.

Engelstad, F og Ødegård, G (2003) Ungdom, makt og mening. Makt- og demokratiutredningen 1998–2003. Gyldendal Norsk Forlag AS. Oslo.

Finlands kommunförbund (1999) Ungt grepp om samhällsfrågorna. Helsingfors.

Ljungberg, E (2000) Viljan finns. Svenska Kommunförbundet. Stockholm.

Ljungberg, E och Norling, A (2001) Ungdomsråd – socialisation och revolution på samma gång. SOU 2001:48, bilagor till betänkandet av Kommundemokratikommittén. Stockholm.

Nielsen, J G og Klitgaard, G (2002) Veje til en ungdomspolitik – en inspirationskatalog om kommuners arbejde med unge. Socialministeriet og Undervisningsministeriet. Undervisningsministeriets forlag. København.

Reykjavik Youth Council Empowerment, Introductions on means and Methods of Democracy and Youth Councils in Reykjavik. Reykjavik.

Skimmeli, M (2000) Medvirkning fra barn og unge i lokaldemokratiet. Kartlegging og analyse av barne- og ungdomsråd i norske kommuner. Hovedoppgave i statsvitenskap NTNU. Trondheim.

Sörbom, A (2003) Den goda viljan, en studie av politik i nio kommuner. Ungdomsstyrelsens skrifter 2003:5. Stockholm.

Undervisningsministeriet, Finlands kommunförbund, Delegationen för ungdomsärenden, Ungdomsforskningsnätet och Allians (2001) Kunnallisen nuorisotyön arviointi, Det kommunala ungdomsarbetet på 2000-talet. Helsingfors.

Undervisningsministeriet (2004) Ungdom i Finland. Helsingfors.

Nordisk ungdomssamarbejde

Døren til indflydelse udgives af Nordisk Ungdomskomite (NUK). Nordisk Ungdomskomite er Nordisk ministerråds rådgivende og koordinerende organ i alle spørgsmål vedrørende børn og unge. NUK fokuserer blandt andet på, hvordan børn og unge aktivt kan deltage i alle dele af det nordiske samarbejde. Komiteen lægger vægt på, at alle børn og unge skal kunne deltage i det nordiske samarbejde, uanset baggrund og hvor i Norden de bor. NUK har derudover til opgave at formidle nordisk ungdomsforskning og koordinere samarbejdet mellem børn og unge på europæisk plan. NUK har desuden to støtteordninger. En for projekter, og en for samarbejde mellem de nordiske ungdomsorganisationer. Flere oplysninger findes på Cirius' hjemmeside: <http://www.ciriusonline.dk> under "Program och bidrag"/"Nordiska ungdomskommittén". Ansøgningen skal udfyldes direkte på Internettet på adressen: <http://www.ciriusonline.dk/visaktivitet.asp?Id=3631&Menu=316>

norden

Nordisk Ministerråd

Store Strandstræde 18

DK-1255 København K